

mnogo poljskih miši, podgan, voluharjev (krtic), divjih kuncev in zajcev ter drugih glodalcev in ti vsi so vendar neprijetni gosti kmeta. Ni pa lepa njihova navada, da hodijo tuintam po plačilo za svoj trud na kmetijska dvorišča, sicer nosijo v takem slučaju svojo kožo na prodaj, ki je v zimskem času tudi nekaj vredna. Pa niti pesestniku lova niso te zveri — če jih ni seve preveč — tako škodljive, kakor bi bilo misliti na prvi hip. Saj mu takorekoč celo pomagajo ohranjati razno divjačino, kajti v prvi vrsti jim itak pade v plen bolehava, poginu podvržena divjačina. A zdravniki so, sicer radikalni. Njih lek obvaruje divjačino pred razno kugo in nalezljivimi boleznimi, ki bi, ako bi se razširile, še vse drugače razredile vrste divjačine, kakor store to lisice, podlasice in enake zveri. Lovci bodo sicer zmajali z glavo — pa je itak tako.

Pa četudi polve lisice, podlasice in kune mnogo zajčkov, voluharjev, poljskih miši in morda drugih škodljivcev, jim nočem peti slavo in povdarjam, da ne zaslužijo ravno izrečnega varstva od strani kmetovalcev, posebno ne, ker zasledujejo tudi neizmerne koristne ptice pevke, ter naredijo s tem veliko škodo, ki prevaguje njih korist.

Ptice.

Ni dvoma, da ima kmetovalec ravno med vrstami ptic največ najzvestejših pomočnikov v boju proti naznim škodljivcem. Male ptičice, kakor so to: pevci, plezalci i. dr., mu pomagajo pokončavati škodljivi mrčes; večje pa, kakor n. pr. mišarji, pustolovke ali mokosevke, sove in čuki love miši, voluharje, podgane in druge enake nepridiprave.

Kjerkoli ljudje ne vpoštevajo to koristno delo ptic in nerazumno zasledujejo ptice brez razločka, se bo sigurno maščuje nad njihovimi kulturnimi rastlinami. Tam se množi vsakojaka škodljiva golazen vedno bolj in bolj, ki zmanjšuje sad vsakdanjega truda.

Koliko milijonov in milijonov drobnih ptičic-selevk je padlo in še bode padlo v žrelo italijanskih lakomnežev, ki naredijo na ta način nam in sebi neizmerne škodo.

Dolgo je bilo treba kazati merodajnim krogom na ta nedostatek kulture naših južnih sosedov, da so dobili tudi Italijani v novjšem času zakon za varstvo ptic; ali predno se njega dobra misel vkorenini med tamošnjim ljudstvom, bo preteklo še sigurno veliko let, posebno sedaj, ko je ljudstvo med svetovno vojno še bolj posurovelo.

Nikdo ne more trditi, da bi bilo naše ljudstvo pohlepno za mesom malih ptic in ni postalo niti v vojni, ko je bilo glada dovolj; ptičji lov je pri nas, hvala Bogu, nekaj nepoznanega, pa vendar je opaziti tudi med nami pojemanje števila teh zvestih čuvajev naših kulturnih rastlin. Veliko se jih pogubi za časa selitve v južne kraje, veliko pri povratku, mnogo jih uniči slabo vreme, še več jih pokončajo mačke, kune, podlasice, ptice roparice ter drugi grabežljivci; pa tako je bilo tudi nekdanj, ko še ni bilo opaziti zmanjšanja števila koristnih ptic. Ali sedanje splošno kulturno napredovanje vznemirja tudi naše mile krilate in jim jemlje vedno bolj in bolj prilike neovirano gnezditi, valiti in odgajati svoje mladiče. Močvirna, nepristopna tla, staro, duplasto drevje, razno grmičevje in enaka varna zavetišča naših ptic, vse

to zgineva dan za dnem, ker je ljudstvo primorano v boju za obstanek obračati v prid vsaki pedeni naše zemlje.

Vendar bodi najtopleje priporočano vsakemu kmetovalcu, naj ne trebi brez potrebe grmičevja in naj, kjerkoli razmere dopuščajo, skuša ohraniti v prirodi se nahajajoča, za gnezdenje priročna zavetišča. Kjer jih pa ni, naj jih ustvarja, da tako privabi k sebi svoje zveste pomočnice in čuvaje svojih livad, poljan in sadnih vrto. V zimskem času pa se naj spomni neprecenljivih zaslug, ki so mu jih izkazale čez poletje ter jim naj povrača s primerno hrano, da jih obvaruje gladu in pogina. Hvaležno mu bodo v prihodnje obilno poplačale njegov majhni trud s pokončavanjem razne golazni.

Čim več ptic privabimo v naše sadovnjake — tem manj je treba rabiti raznih tovarniških pripravov za pokončavanje škodljivega mrčesa. Ptice so v tem oziru nedosegljive; zatorej čuvajmo in negujmo ptice-pevke.

Golazen.

Pa ne samo v vrstah sesavcev in ptic ima kmetovalec svoje pomočnike, ampak ima jih še tudi med nižjimi bitji in sicer med bitji, ki so človeku dostikrat ogabna vsled svoje zunanosti.

Razborit kmetovalec ve, da gre razna škodljiva zalega v slast tudi kuščarju, marfinku, slepiču, belouški, močeradu, žabam, krastači itd. Nikakor torej ne gre uničevati te koristne živalce. Komur se gabi-jo, naj se jim izogne.

Zuželke.

Se manj znani in premalo uvaževani pomočniki kmeta so pa oni iz vrst žuželk. Nebroj je raznih žuželk, ki nam škodujejo, je jih pa tudi lepo število, ki so koristne, ker nam pomagajo zatirati škodljivi mrčes. Vsaki pozna raznovrstne polonice ali božje kravice, kakor so: sedmopikčaste, dvopikčaste in dvopasaste. Ti hroščki, posebno pa njih ličinke, se hranijo z različnimi listnimi ušicami in pršicami. Posebno požrešne so ličinke. Ena sama pokonča več stotin listnih ušic na dan. Enako hasnovita, kakor božji volek, je vsem znana kresnica, istotako še drugi mekači. Zelo koristni so tudi razen žitnega brzca vsi hrošči brzci in njih ličinke, kakor so: poljski brzec, bakrenasti krešič, vijoličasti krešič, zlati krešič, muškarnik i. dr. Med najkoristnejše žuželke je uvrstiti tudi nadalje najezdnike, ki imajo navado, da polagajo svoja jajca na ali v razne žuželke, gosenice in bube metuljev, v lesojeđe ličinke hroščev in v drugi škodljivi mrčes. Iz jajec izlezle ličinke najezdnikov so sigurni pogin svojega hranitelja. V enaki smeri deluje koristno neka vrsta muh, n. pr. muhe-goseničarke. Muha grabežnica pa napada svoje žrtve iz zasede in jih izsesava ter uniči. Tudi razni kačji pastirji love hitro švigajoč v zraku škodljivi mrčes.

Dolga je torej vrsta raznih pomočnikov kmeta; samo poznati jih je treba, da jih po nepotrebem ne preganjamo in ne uničujemo. Pouk v šoli, opazovanje v naravi, čitanje tozadevnih spisov: vse to bo sigurno počasi odprlo ljudstvu oči, da začne enkrat natančneje spoznavati svoje prijatelje in sovražnike tudi v vrstah do sedaj še manj znanega živalstva.

Politični ogled.

Jugoslavija.

Pogajanja med opozicijo in beograjsko vlado, ki so trpela več dni, so se razbila. Vlada ni hotela prav nič popustiti v svojih zahtevah, opozicija se je kazala popustljivo, da se sestavi koncentracijsko ministristvo, ker to nujno zahteva naš zmeden notranji in zunanji politični položaj. Ker pogajanja niso uspela, je zahtevala sedanja vlada pri regentu Aleksandru razpust parlamenta. Regent pa te vladne zahteve ni podpisal, raditega je podala vladna ostavka, katera je bila sprejeta na dvoru. Regent je pozval še našega pariškega poslanika Vesniča, naj bi on poskusil sestaviti vlado iz vseh strank. Demokrati in socijalisti pa so odločno odklonili vsako koncentracijsko vlado, radi tega se je tudi odrekel Vesnič nalogi, katero mu je poveril regent. Novo vlado bo sedaj sestavljala opozicija, ki namerava takoj sklicati parlament, da se sprejme novi volilni red in izvedejo volitve. Kdo in kako bo sestavljala novo vlado, še danes ne vemo.

Ministrski svet v Beogradu je sprejel predlog o delni razlastitvi velikih posestev. Ta posestva se bodo razlastila v državne svrhe za zgraditev delavskih stanovanj, razdelitev zemlje invalidom in za zgradbo kmetijskih šol.

Jadransko vprašanje rešujejo zavezniški ministrski predsedniki v Londonu. Italijani so zahtevali, da se naj uveljavi glede Jadrana ali pariški dogovor, ali pa londonska pogodba. Z Amerike pa je brzojavil Wilson, da zahteva Amerika, da se izpelje ameriški načrt, sicer bo odpoklicala Amerika svoje zastopnike iz Pariza. Zavezniki so vprašali italijanskega zasnopnika, ali se naj reši jadransko vprašanje brez Amerike. Italija pa se ne upa tozadevno zameriti Ameriki, ker je od nje gospodarsko in finančno popolnoma odvisna. Glede rešitve jadranskega vprašanja v naš prid imamo edinega prijatelja in zagovornika — Ameriko.

Italija.

Na Reki še vedno gospodari D'Anuncijjo, ki je začel zadnje dni z nabori za svojo armado. Veliko število nabornikov je ušlo g. D'Anuncijju v razne kraje.

V italijanski zbornici so predložili zakon na obdačenje brezdelja. Kdor ne dela, ali živi od samega premoženja, bi naj odstopil državi polovico. Brezdelneže bodo izgnali.

Nemčija.

V Šlezvik se je vršilo ljudsko glasovanje, kam naj pripada ta dežela: k Danski ali k Nemčiji. Ljudsko glasovanje je izpadlo v prid Danski. To je bilo prvo ljudsko glasovanje, ki ga je izpeljala ententa.

Avstrija.

Po Avstriji se širi rovarjenje proti sedanji vladi, katero bi radi strmoglavili. Vzrok ljudske nevolje nad vlado tiči v vsestranskem pomanjkanju, ki vlada v Avstriji, a pomoči ni od nobene strani. V Avstriji vedno bolj prevladuje mnenje, da se samostojna Avstrija ne more držati. Po Avstriji zbira ženstvo podpise na entento, naj ta dovoli, da zasedejo Avstrijo Čeho-slovaška ali Jugoslavija.

Madžarska.

Pri ožjih volitvah na Madžarskem je bilo izvoljenih 8 krščanskih narodnjakov in 9 iz stranke malih kmetov. Na Madžarskem je najmočnejša stranka krščansko narodna.

Madžarska je predložila te dni v Parizu svoje protipredloge proti njej narekovani mirovni pogodbi. V tej noti zahteva zase Reko in ljudsko glasovanje v vseh od stare Ogrske odcepljenih pokrajinah.

V Budimpešti so otvorili te dni narodno skupščino ali parlament.

Bolgarija.

Po celi Bolgarski je izbruhnila splošna stavka.

Turčija.

Turškega cesarstva ne bodo razkosali popolnoma, kot se je domnevalo prvotno. Odtrgali so od Turčije le nekaj pokrajin v Mali Aziji, ki dobijo svojo ustavo.

Rusija.

Boljševiki so ustrelili v Irkutsku proti boljševiškega generala Kolčaka.

Boljševiška armada šteje 800.000 mož. Med tem vojaštvom vlada baje vzoren red in pokorščina.

Osebna dohodnina.

J. Vesenjaki.

Pomankljiva napoved stroškov.

Med najvažnejše vzroke, zakaj se našim posestnikom na deželi naračuna in odmeri previsoka dohodnina, spada tudi pomankljiva napoved stroškov pri kmetijskem gospodarstvu. Nekateri posestniki ne vodijo sploh nobenega zapisnika o svojih dohodkih, še manj pa o stroških, in ko je treba stroške izkazati ali navesti ter navedbe podpreti z dokazi, pa ni ničesar pri rokah. Seveda se tudi davčni urad in davčna komisija, ako ni posebnega zagovornika v komisiji, ki bi se brigal najprej za celoto in pozneje tudi za vsakega obdavčenca posebej, ne brigata s posebno vneto za stroške obdavčenca, temveč veliko bolj za dohodke! Lastni interes, lastna korist, mi torej velevala, da vodim dober zapisnik o stroških, katere imam pri gospodarstvu.

Kaj napovem med stroška?

Med stroške navedem v prvi vrsti vse davke in davčne doklade, edino dohodninskega davka ne. Podatki o vplačanih davkih so razvidni iz davčne knjžice.

Dalje računam med stroške vse zneske, ki sem jih tekom leta izdal za vzdrževanje gospodarskih poslopj.

Postavko o stroških tvorijo plača in prehrana vseh potrebnih delavcev ali dninarjev, katere porabim pri gospodarstvu v enem letu. Ravnotako spada med stroške hrana in plača deklam, hlapcem in viničarjem. Slednjim dajemo naši posestniki čisto pridelke kot deputat. Tudi to so stroški.

Prav radi pozabijo naši ljudje, da bi navedli stroške za razsvetlavo v hlevih in drugih gospodarskih poslopj in vendar je znano, da se uporabi za to ogromno denarja, posebej še pri sedanji draginji petroleja, karbida, sveč, olja. Razsvetljava mora biti, saj se navadno vsa živina oskrbuje že na večer, ker se prej dela na polju, travniku ali vinogradu. Pretežno večino repe in korenja tudi obrežejo naši ljudje ponoči; mlati se največ ponoči; kuruza se sla-

ži ali lička ali kožuha ponoči. Vsega tega gospoda niti ne ve, ker še navadno spi v svojih pernicah, dokler ne posije ljubo sonce v posteljo.

Stroški so tudi zavarovalnine, odnosno letna plačila za zavarovanje poslopj proti požaru, zavarovalnina pridelkov, zavarovalnina oseb! To postavko o stroških lahko dokažete na podlagi zavarovalnih polic ali pa letnih vplačil.

Važno postavko med stroški tvorijo tudi izdatki za nakupovanje in izboljšanje semen, kakor tudi stroški za gnojila pa naj porabljate gnojila naravn ali umetna.

Vse obresti in odplačila na dolgove, bodisi vključene ali drugače izkazane tvorijo tudi važen del stroškov.

Posebno močno čuti pretežna večina naših kmetijskih gospodarstev izdatke za kurjavo. Tudi to je računati med stroške, saj je jasno, da mora za drva in premog (ako ga sploh dobimo!) prav močno poseči v denarnico. Na drugi strani strani pa je posebej pri nas na Stajerskem uporaba kurjave za kuho svinjske hrane naravnost ogromna ter vori največji del pri uporabi drv.

Za veliko posestnikov pridejo v prvi vrsti v poštev pri odmeri osebne dohodnine dohodki iz vinogradu. Te gospodje pri davkarji posebno povdarjajo. Ne vračunajo pa vinogradnikovih stroškov niti v celoti, niti v posameznih postavkah. Vsled tega bom o dohodkih in stroških iz vinogradništva govoril v posebnem odstavku.

Ni mi treba posebej povdarjati, da spadajo med stroške tudi vsa plačila in dajatve. To breme povdarja in očita marsikdo še preveč in ne pomišlja, da bo enkrat tudi on oslabil in bo užitar, ako mu Bog da doživeči večjo vrst let.

Vse navedne točke spadajo med stroške pri rednem gospodarstvu. Toda mi vemo, da nesreča nikdar ne svetli, kakor pravi naš pregovor, zato ne smem tukaj pozabiti navesti tudi izrednih okolnosti, ki so merodajne, da se davki ali nižje odmeri ali odmerjena postavka zniža ali celo odpade.

Te okolnosti navedem v glavnem v prihodnjem članku.